

ענוק שומאיש*

(המקום המתאים לניצולים מכל הגילים)

מאת הרצליה רז

הספר הגדול והיקר הזה **מלא ניגודים** וזה אולי עיקר חנו וגם הפגם המרכזי שבו. אילו היו המחברים כותבים סיפור-משלי על חיות מאנשות ובונים עליה רצופה על מה שקורה לליבני הקרנף וליופי הפרפר, ולחבריהם המופלאים בעמק שומאיש, היה הסיפור יכול להגיע לצעירי הקוראים באמצעות התמונות הנהדרות והיה מגיע למבוגרים באמצעות הטכסט המשלי.

אבל, בספר הזה התערבב העולם הספרותי-פיוטי עם מסר אקולוגי וביולוגי והם ארוגים זה בתוך זה עד שנוצר שעטנז בלתי נסבל לגבי הקוראים.

גם קורא מיומן בקריאה בונה לעצמו מערכת ציפיות לספר שהוא קורא בו ובדאי שכך עושה ילד שאינו מיומן בקריאה.

מערכת הציפיות לגבי סיפור פיוטי, שונה לחלוטין מאשר לגבי מסר עיוני ואינן פורמטיבי.

השבירה המתמדת של הקריאה בספר אינה מאפשרת הזדהות עם הסיפור ועם גבוריו ואינה מאפשרת להתעשר בתחום ההבנה והעיון.

אילו היה הספר ערוך בשני חלקים — הסיפור לחוד והאינפורמציה לחוד כי אז יתכן והתוכן היה מגיע לקורא. מבחינת תוכנו שייך הספר לספרי-המידע ההולכים ומתרבים לאחרונה בשוק הספרים.

זהו ספר המתאים במיוחד לקוראים אנגלוסכסיים. הציורים שבספר מתנהגים בנוסח אנגלי, הם לבושים (בעלי החיים המאונשים)

* כתבו: סטיל קרטיס, אימו דרוס, הארי גולין ומיכאל גופי, תרגמה: לאה נאור, הקדים: מנחם אמיתי (המחלקה לזואולוגיה), הוצאת כתר, 1981.

בלבוש אנגלי, עוסקים בתחביבים הטיפוסיים לעם האנגלי ומערכת היחסים שביניהם מושתת על הרגלים הטיפוסיים לאנגליה.
לגבי הילד הישראלי הממוצע כל זה עולם זר שאינו מזמין להזדהות.
כבר אמרתי זאת בהזדמנות אחרת, ספרי מידע לקטנים אי אפשר לתרגם, יש לעבד ולהתאים אותם לסביבה הקרובה של הקוראים הצעירים.
בודאי שיש מקום ללמוד על יצורים ההולכים ונכחדים בעולם ובודאי שישנם כאלה בסביבתנו הקרובה.

מסתבר שהנושא של הספר: איכות חיים ושמירה על איכות הסביבה הוא נושא רב ערך בכל תרבות, אך אם רוצים שהוא יהיה משמעותי לקורא הישראלי, צריך לקרב את הנושא לעולמו ולסביבתו.
לא כל כך הבינותי על-פי מה נבחרו בעלי-החיים שבספר לייצג מה שהם מייצגים. ליבני הקרנף צריך כנראה לייצג את הפער שבין הגודל החיצוני והמציאות הפני-מית. בהיפוכו של ליבני הוא יופ הפרפר.

שניים אלה, בניגוד שביניהם מהווים יסוד פיוטי לסיפור. אבל אוסף הגיבורים המשניים עצום ומבלבל והשמות שלהם ארוכים זרים ומבלבלים עוד יותר.
לא ברור מדוע נבחרו דוקא הם למלא תפקידים כאלה בסיפור; ולא ברור מהו היסוד המשלי הקשור לעובדות המוזרות בסיפור.
הסיפור המשלי אינו שלם מבחינת העולם הפיוטי שלו וכלל לא ברור מהו הנמשל של המשל הסיפורי.

הפרפר איננו סימפטי מראשית הסיפור ולא ברור מדוע בעל-חיים מקובל כסמל לעליצות וליופי דווקא הוא נבחר לייצג בעל נכסים ורודף בצע.
הספר שלפנינו מלא ניגודים ובשל כך הוא לכאורה מעניין, אך מבנהו וחוסר הבהירות הופכים אותו לבלתי-מעניין ומכבידים על הקריאה.
הספר יצא מהודר מאד, מלא צבעים נהדרים, ציורים מדוייקים ויפים, עטוף בכריכה קשה ומרהיבה ודפיו עשויים נייר טוב וחזק.
כל זה גרם למחירו הגבוה וגם זה גורם מרתיע לרכישתו.